

Een nieuw opleidingsprogramma

Haim Weinberg over – deels online – internationaal lesgeven in groepspsychotherapie.

Door **Piet Verhagen** (verhagen.p@wxs.nl), psychiater en redacteur.

Haim Weinberg is klinisch psycholoog, 'group analyst' en 'academic vice president' van de Professional School of Psychology in Sacramento. Hij is voorzitter geweest van de Israëliische Vereniging voor Groepspsychotherapie en de Noord Californische Vereniging voor Groepspsychotherapie. Weinberg is in Nederland voor het NVGP-congres in november 2015 als ik hem spreek.

We spraken elkaar eerder, in 2001, in aanloop naar de studiedag *Groep en cultuur*. Het interview en ook de lezing en de workshop die Weinberg destijds gaf zijn te vinden in (toen nog) *Groepspsychotherapie*, maart 2002 (36/1). In de special van *Groepen*, getiteld *Buitenleven*, gaven Arnout ter Haar en ik een impressie van het proefschrift van Weinberg, *Group analysis, large groups and the internet unconscious*, dat verschenen was in 2006 (Verhagen & Ter Haar, 2007). Nu spreken we elkaar opnieuw na twee intensieve dagen, de studiedag met de 'large group' onder zijn leiding op vrijdag, en de huiskamersessie op zaterdag, als 's morgens het nieuws uit Parijs begint door te dringen, waar zich een vreselijk drama heeft voltrokken.

Ik neem aan dat u enigszins vermoeid bent na deze lange dag?

'Een beetje maar (lachend).'

De laatste keer dat we elkaar spraken was in 2001. Hoe is het u sindsdien vergaan? Toentertijd woonde en werkte u nog in Israël. 'Persoonlijk en professioneel, of alleen het laatste?'

Wij Nederlanders zijn niet nieuwsgierig, maar we wel graag alles weten...

'Een grote stap was natuurlijk dat ik in 2006 verhuisde naar Sacramento, Californië en trouwde met mijn Amerikaanse vrouw, die ook psychologe en therapeute is.'

Is dat de vrouw die indertijd ook aan het interview deelnam?

‘Jazeker, zij is het, Martha Gilmore, we deden toen samen een workshop. De overgang van Israël naar Amerika was natuurlijk enorm, het is zo’n totaal ander land. Maar ik verhuisde dus voor de liefde.’

Toch interesseert het me, omdat ik me herinner dat u veel verteld hebt over uw ervaring met groepen in Israël, met name ook met multicultureel samengestelde groepen; dat maakte nogal indruk op mij.

‘Nou, ik ben nog altijd sterk betrokken bij mijn collegae daar, en ik ga nog altijd twee keer per jaar terug, voor familie natuurlijk, maar ook vanwege studenten die ik daar heb. Dus laat ik het verder over mijn professionele ontwikkeling sinds 2001 hebben. Ik rondde mijn PhD af, in 2006, aan de Manchester Metropolitan University in Engeland. Kort daarna ging ik naar Amerika. Daar hebben ze totaal andere regelgeving, nogal verschillend van staat tot staat. Zo moet je in de meeste staten als psycholoog een PhD hebben. Maar al was ik al 25 jaar klinisch psycholoog in Israël, in Amerika moest ik qua mogelijkheden en bevoegdheden helemaal opnieuw beginnen; zo moest ik drieduizend therapie-uren bijeenwerken om mijn bevoegdheid te verkrijgen. Dat was een beleving op zich, om niet meer de senior ervaren therapeut te zijn; een oefening in nederigheid. De regels worden strikt gehanteerd, regels zijn er ook veel belangrijker dan in Israël, ik veronderstel vergelijkbaar met hoe het in Nederland is. Hoe dan ook, ik werd opnieuw klinisch psycholoog en startte een privépraktijk. Ik werd lid van de Northern California Group Psychotherapy Society, werd voorzitter (2012-2013); een vergelijkbare rol had ik ook in Israël vervuld. Ik raakte ook betrokken bij de American Group Psychotherapy Association. En ik had natuurlijk al die internationale Group Psychotherapy Discussion List (een online discussieplatform voor vakmensen – red.), waarover ik de vorige keer al vertelde; ik ben daar mee doorgegaan. Veel belangrijker om te vertellen, ik ben er erg trots op, is het volgende. In Israël had ik mijn privépraktijk, ik gaf veel onderwijs in groepstherapie en ik was directeur van een multicultureel programma voor groepstherapie. Ik wilde iets dergelijks op de een of andere manier voortzetten in de VS. Ik kreeg opnieuw de gelegenheid om in programma’s cursussen groepstherapie te geven. In gesprek daarover maakte ik duidelijk dat er in Israël een compleet doctoraatprogramma groepstherapie bestond, niet slechts een cursus groepstherapie als onderdeel van iets anders. Zouden we zo’n programma niet kunnen ontwikkelen in de VS, een doctoraat psychologie gefocust op groepspsychotherapie, was mijn suggestie? Dat werd goed ontvangen en ik kreeg de gelegenheid om zo’n programma te ontwikkelen. En dat werd ook enthousiast ontvangen. Maar vervolgens bleek het lastig om het programma van de grond te krijgen; ik kreeg daarin te weinig ondersteuning en moest het allemaal zelf doen. Daarom besloot ik, vanwege mijn connecties, te starten in Israël. Een eerste aankondiging leverde zestig reacties op van geïnteresseerden. Ik had een ontmoeting met potentiële kandidaten (zo’n veertig) in Israël. Met een

groep uit deze veertig kon ik in 2009 het programma starten. En sindsdien starten we elk jaar met een nieuwe groep.

Er zijn twee unieke aspecten aan dit programma: het draait volledig om groepspsychotherapie en er is geen tweede programma zoals dit in de wereld. Het is een combinatie van *distance learning online* en face to face onderwijs met workshops, gecombineerd met research (ongeveer de helft van de tijd), voor de duur van vier of vijf jaar. Het bijzondere is dat we elkaar, de groep en ik, elke twee weken in een *video conference* spreken. Dat is in de meeste distance learning programma's niet het geval. En elk half jaar kwamen de deelnemers naar Israël (ook uit Nederland trouwens), voor een combinatie van training en experiëntiële groepen. Het was een zeer succesvol programma, tot grote tevredenheid van de deelnemers. De eerste groep bestond uit acht mensen, die allen het programma afronden, de tweede groep uit zeven – een deel van hen is inmiddels klaar – en er loopt een derde cohort. Het onderwerp van hun onderzoek is vrij, maar de meesten zijn willen natuurlijk iets doen met groepspsychotherapie.

Vier jaar later breidde ik de range van het programma uit naar Zuidoost-Azië en doen we het ook in Singapore en Indonesië, inmiddels draait daar een tweede groep. Dus het groeit en bloeit en dit jaar in juli starten we in de VS. Dat duurde zo lang omdat ik zoals gezegd in Amerika niet de positie had die ik in Israël had. Dus daar heb ik eerst een netwerk moeten opbouwen, en ik heb het nodige gepubliceerd om bekendheid te krijgen; ik verwierf enige *awards*, dus dat hielp allemaal mee.

Het programma – je moet een master hebben – is bedoeld voor mensen die al enige tijd in het vak zitten en ervaring met therapie hebben, en hun praktijk kunnen voortzetten. En nu is natuurlijk je volgende vraag wanneer we in Nederland starten. Dat is namelijk een hele goede vraag en suggestie. Als iemand uit Nederland zou willen deelnemen, dan kan hij of zij in juli aansluiten bij de Amerikaanse groep; dan moet je wel eens per jaar naar Californië vliegen, maar dat is geen straf. En als er ten minste zes geïnteresseerden zijn, kom ik naar Nederland voor het face to face onderwijs. Trouwens, in Israël en in de VS heb ik de bekendste docenten groepstherapie in het programma.'

Ik heb eerlijk gezegd geen idee of dit in de Nederlandse groepstherapie wereld al bekend is, maar het lijkt me geweldig interessant.

'Ik wil natuurlijk graag nog meer vragen over dit programma beantwoorden, maar als je wilt kunnen we de promotie hier wel bij laten!'

Ik ben wel benieuw naar de topics die deelnemers gekozen hebben voor hun onderzoek. Kun je een paar voorbeelden geven?

'Een deelnemer deed kwalitatief onderzoek naar de uitdagingen voor vriendschap tussen mensen uit verschillende culturen. De onderzoeker, van oorsprong Nederlander, woont in Israël en is bevriend met een Palestijnse bedoeïen. Hij keek aan de hand van voorvallen in relaties naar de uitdagingen in zo'n vriendschap aan de hand van verschillende dimensies, zoals gender, om de culturele verschillen op het spoor te komen.

Een andere deelnemer deed onderzoek naar het beëindigen van groepstherapie. Zij analyseerde de thema's die in zo'n eindfase aan bod komen en vergeleek haar bevindingen met wat er in de literatuur te vinden is. En dan blijken er natuurlijk overeenkomsten en verschillen te bestaan tussen literatuur en praktijk.

Een andere studie gaat over de lichaamstaal onder de titel 'GroupBody', omdat ze aan de hand van videomateriaal keek naar wat de groep als geheel daarmee deed.

Een laatste voorbeeld gaat over het 'sociaal onbewuste'. Het gaat om onderzoek naar de ontwikkeling van groepstherapie tegen de achtergrond van het sociaal onbewuste in Israël.

Het is bijzonder dat het programma dit soort van interessante studies genereert, ook al omdat onderzoek in groepspsychotherapie niet zo eenvoudig is; zoveel onderzoeksgroepen, zoals bijvoorbeeld in Oslo, zijn er wat dat betreft niet.'

Een technische vraag: vanochtend bij de introductie van de kamerbijeenkomst vertelde u kort iets over ontwikkelingen in groepspsychotherapie en u zei dat er in Israël een verschuiving plaats heeft gevonden van Bion naar Foulkes; hoe zit dat?

'Vanaf de jaren zeventig waren er verschillende initiatieven om de groepsanalytische benadering in Israël te introduceren; ik meen me te herinneren dat Foulkes Israël heeft bezocht. Maar om allerlei redenen kreeg dat toch geen vervolg. De Bion-benadering daarentegen was helder en paste wellicht ook beter in de Israëli-

sche gemeenschap (vanwege diens achtergrond in het leger en zijn werk met soldaten, en zijn type leiderschap 'tegenover' de groep; zie Raufman, Nesher, Weinberg, 2015; dit artikel staat in een themanummer van het *International Journal of Group Psychotherapy*, onder de titel *Group Therapy Around the World*, 65(4), 2015. Helaas ontbreekt een overzicht van de Nederlandse groepstherapie - PV).

Echter, in de voorbije twintig jaar is er veel veranderd in Israël. En Foulkes' visie paste beter in de moderne samenleving met zijn idee van netwerken en globalisering. Bovendien is Foulkes' benadering democratischer, ook wat betreft leiderschap 'in' de groep, dat paste beter bij de jongere generatie.

In 2000 startten we het Israëliisch instituut voor 'group analysis'. We vonden dat we ons daarin onafhankelijk moesten opstellen, vandaar het instituut, en dat we de touwtjes in handen moesten nemen, bijvoorbeeld als gaat om de training en door wie we de trainingen wilden laten geven. En dat veranderde alles, omdat we steeds meer invloed verwierven. Trouwens, de huidige voorzitter van de Group Analytic Society is een Israëli, en in vrijwel elk nummer van het tijdschrift van de Group Analytic Society staat een artikel van een auteur werkzaam in Israël. We zijn er dus in geslaagd heel actief en productief te worden.'

Ik ben benieuwd of u nu een indruk hebt gekregen van de Nederlandse groepspsychotherapie, hoe wij het doen?

‘Maar een klein beetje, ik heb niemand groepstherapie zien doen. Dus ik moet het hebben van hoe deelnemers reageerden op hoe ik het deed. Ik had toch een bepaald stereotiep beeld van Nederlanders, ik weet niet of dat na deze twee dagen nog klopt. Kennelijk is er vergeleken met de vorige keer ook hier het nodige veranderd. Ik verbaas me erover dat jullie zo weinig ervaring hebben met de ‘large group’, terwijl dat ondertussen toch wel wijdverbreid is, bijvoorbeeld tijdens congressen; dan mis je toch iets van wat in de wereld van de groepspsychotherapie gaande is. Verder viel mij tijdens de workshop over de groepstherapeut in crisis in 2001 al op dat de beheersing van eigen emoties in de groep kennelijk typisch is voor Nederlandse groepstherapeuten (Gilmore en Weinberg, 2002, 28). Terwijl vanuit het interpersoonlijk perspectief zoets als zelfonthulling juist zeer belangrijk en behulpzaam kan zijn.’

Ik denk wel dat dat veranderd is, nu we ook in onze vereniging ruimte hebben gemaakt voor meer dan alleen de klassieke groepsdynamische groepspsychotherapie.

‘Dat kan ik me voorstellen. In Israël was ik die variatie ook helemaal niet gewend. Inmiddels ben ik opgeschoven naar de interpersoonlijke benadering (in combinatie met Foulkes’ visie) met belangrijke concepten als ‘moments of meeting’ in de groep.’

Tot slot: ik hoorde u eerder vandaag zeggen dat u uitgenodigd bent om in 2016 de ‘Foulkes lecture’ te geven voor de Group Analytic Society in London.

‘Dat klopt, in mei staat dat te gebeuren. Dat is zeker een eer voor me, want het is een van de hoogtepunten in het jaar voor de Society. Het is een openbare aangelegenheid, dus wie belangstelling heeft kan zich aanmelden.’

Aanvullende informatie

Een gedetailleerde brochure over het programma is te lezen op:
<https://drive.google.com/a/wdmcounseling.com/file/d/0Byryz35GDYeDZnBnR3InU3dY-ZUU/view?usp=sharing>.

De verschenen dissertaties zijn te vinden op:
<http://www.grouptherapydoctorate.com/dissertations/index.htm>

De aankondiging voor de Foulkes-lezing 2016 staat op:

<http://groupanalyticsociety.co.uk/events>

Literatuur

Gilmore, M. & Weinberg, H. (2002). De groepstherapeut in crisis (vertaling door Henriette Heldring). *Groepspsychotherapie*, 36, 27-29.

Raufman, R., Neshet, R. & Weinberg, H. (2015). Group Psychotherapy in Israel: History and Main Trends. *International Journal of Group Psychotherapy*, 65, 607-616.

Verhagen, P.J. & Ter Haar, A. (2007). Groepsdynamica van grote groepen en internetgroepen. *Groepen, tijdschrift voor groepsdynamica en groepspsychotherapie*, 2(3), 70-81.